
Žmonės dingsta nuolat. Paklauskite bet kurio policininko. Bet dar geriau, jei pasiklausite žurnalistų. Iš dingimų jie užsidirba duonai ir sviestui.

Jaunos merginos bėga iš namų. Maži vaikai pasimeta nuo tėvų ir niekada nebeatsiranda. Namų šeimininkės netenka kantrybės ir, pasiėmusios maistpinigių, su taksi išvažiuoja į stotį. Tarptautiniai finansininkai pasikeičia pavardes ir išnyksta įvežtinių cigarų dūmuose.

Galop daugelis dingusiųjų bus rasti, mirę ar gyvi. Juk dingimą galima paaiškinti.

Dažniausiai.

PIRMA DALIS

Invernesas, 1945

1

Nauja pradžia

DINGTI BE PĖDSAKŲ ta vieta nebuvo pati tinkamiausia, bent iš pirmo žvilgsnio. Ponios Beird viešbutukas panėšėjo į daugybę kitų 1945 metų Škotijos Aukštumų namų, teikiančių nakvynę ir pusryčius; buvo švarus, tylus, su išblukusiais gelėtais sienų apmušalais, tviskančiomis grindimis ir įmetus monetą veikiančia dujine karšto vandens kolonėle prausykloje. Pati ponija Beird buvo žema, drūta, gero būdo moteriškė. Ji nė kiek neprieštaraavo, kai Frenkas nukrovė jos mažytę, rožių raštais puoštą svetainę gausybe knygų ir popierių, su kuriais visada keliaudavo.

Išeidama sutikau ponią Beird holė. Putnia plaštaka ji čiupo man už rankos ir paglostė plaukus.

– Ak, ponija Randal, šitaip atrodydama niekur neisit! Leiskit sukisti šią sruogą. Na štai. Dabar jau geriau. Žinote, pusseserė man pasakojo apie naują ilgalaikę šukuoseną, kurią išbandė ir kuri esanti graži ir puikiai laikosi; galbūt ir jums kitąkart reikėtų pamėginti?

Nedrišau jai pasakyti, kad neklusnūs rusvi mano plaukai tėra gamtos klaida ir kad ilgalaikės šukuosenos meistrų aplaidumas čia niekuo dėtas. Standžios ponios Beird garbanos buvo suraitytos nepriekaištingai.

– Taip ir padarysiu, ponija Beird, – pamelavau. – Traukiu į miestelį susitikti su Frenku. Mudu grįšime arbatos.

Nėriau pro duris ir nuskubėjau taku, kol ji nespėjo aptikti kitų netvarkingos mano išvaizdos trūkumų. Ketverius metus padirbėjusi Anglijos kariuomenės medicinos seseria, džiaugiausi, kad išsinėriau iš uniformos ir galiu patenkinta vilkėti šviesiomis margomis plonos medvilnės suknelėmis, visiškai nepritaikytomis vaikštinėti nelygiu keliu per viržynus.

Iš pradžių daug ko daryti nė neketinau; man labiau rūpėjo kas kita: miegoti iki vėlyvo ryto, ilgomis popietėmis tingiai drybsoti lovoje su Frenku. Deja, buvo sunku pasinerti į ramią romantišką nuotaiką, kai už mūsų durų su dulkių siurbliu šauniai darbuodavosi ponija Beird.

– Turbūt tas kilimas nešvariausias visoje Škotijoje, – pasakė Frenkas tą rytą, kai tįsojome lovoje ir klausėmės baisaus siurblio riaumojimo koridoriuje.

– Beveik toks pat suterštas kaip ir mūsų šeiminingės mintys, – pritariu. – Tikriausiai reikėjo važiuoti į Braitoną.

Prieš Frenkui pradendant dirbti istorijos dėstytoju Oksforde, nusprendėme paatostogauti Škotijoje, nes mums atrodė, kad Škotiją karas nusiaubė ne taip smarkiai kaip visą kitą Britaniją, be to, joje nešėlo pokario linksmybės, kuriomis buvo užsikrėtusios populiariesnės atostogų vietos.

Nė neabejojau, kad tai bus simboliška vieta santuokai atgaivinti; mūsų vestuvės įvyko prieš septynerius metus, po jų Škotijoje praleidome tik dvi medaus mėnesio dienas, nes prasidėjo karas. Manėme dabar rasiantys čia ramų prieglobstį ir iš naujo pažinsiantys vienas kitą, tačiau visai nenučiuokėme, kad golfas ir žvejyba – populiariausias Škotijos sportas lauke, o paskalos – mėgstamiausias užsiėmimas viduje. Kai lyja tiek, kiek Škotijoje, žmonės daugiausia laiko praleidžia namie.

– Kur eini? – paklausiau, kai Frenkas nukorė kojas iš lovos.

– Labai nenorėčiau nuvilti mielosios senutės, – atsakė jis.

Sėdėdamas ant senovinės lovos krašto, jis ėmė nesmarkiai šokčioti. Lova šaižiai ritmiškai girgždėjo. Siurblys koridoriuje akimoju nutilo. Pašokinėjęs minutę ar dvi, Frenkas garsiai, teatrališkai sudejavo ir griuvo ant nugaros, tratant besipriešinančioms spyruoklėms. Nesusitvardžiau ir sukikenau įsikniaubusi į pagalvę, kad nesudrumščiau bežadės tylos už durų.

Frenkas kilstelėjo antakius.

– Turėtum vaitoti iš ekstazės, ne krizenti, – pašnabždomis įspėjo jis. – Ji pamanyt, kad aš – prastas meilužis.

– Jei nori išgirsti tokių dejonų, turėsi pašokinėti ilgiau, – atšoviau. – Dvi minutės nusipelno tik juoko.

– Kokia savanaudė. Negi pamiršai, kad atvažiavau čia ilsėtis.

– O tu – tinginių pantis. Niekada neišauginsi genealogijos medžio šakos, jei smarkiau nepaplušėsi.

Didžiulis Frenko domėjimasis genealogija buvo dar viena priežastis, kodėl mudu atkeliavome į Škotijos Aukštumas. Vienoje nučiuurusioje laikraščio iškarpoje, kurią jis visur tampėsi, buvo rašoma, kad kažkoks nuoboda jo protėvis su šia vietoje buvo siejamas aštuoniolikto amžiaus viduryje, o gal septynioliktame.

– Jei savo giminės genealogijos medyje liksiu bevaikis kelmas, tikrai apkaltinsiu nenuilstančią mūsų šeimninę. Juk mudu susituokę beveik aštuoneri metai. Frenkas jaunesnysis bus teisėtas palikuonis, ir dar būtų neblogai jį pradėti be liudytojos.

– Jeigu jis apskritai bus pradėtas, – liūdnei tariau.

Likus savaitei iki pasitraukimo į Škotiją, mudviejų viltys dėl kūdikio vėl sužlugo.

– Bet juk mums teikia stiprybės grynas oras ir sveika mityba? Negi mums nepasiseks čia?

Vakar vakare valgėme keptos silkės. Per pietus – marinuotos. O aitrus kvapas, sklindantis laiptais į viršų, piršo mintį, kad pusryčių taip pat gausime silkės, tik rūkytos.

– Jei neketini suvaidinti dar vieno spektaklio, kad pamokytum ponią Beird, – pasakiau, – gal geriau renkis. Juk esi sutaręs dešimtą susitikti su tuo žmogum.

Pastorius daktaras Redžinaldas Veikfildas, čionykštės parapijos vikaras, žadėjo duoti Frenkui patyrinėti kažkokių labai įdomių krikšto metrikų, ką jau kalbėti apie tai, kad mano vyrui magėjo atkasti dūlančių kariuomenės depešų ar dar kokių dokumentų, kuriuose minimas įžymysis jo protėvis.

– Kuo vardu tas tavo proproproprosenelis? – pasidomėjau. – Tas, kuris kažkur čia bastėsi per vieną iš sukilimų? Neprisimenu, Vilis, o gal Valteris?

– Tiesą sakant, Džonatanas.

Frenkas neširdo dėl to, kad visiškai nesidomiu jo šeimos istorija, bet niekada neprarasdavo budrumo, tykodavo menkiausio mano smalsumo blykstelėjimo kaip dingsties iškloti visus to laikotarpio, kai gyveno Randalų protėviai, faktus ir paaiškinti jų ryšius. Kai sagstėsi marškinius, jo akys aistringai žibėjo it kokio aklatikio dėstytojo.

– Džonatanas Volvertonas Randalas – Volvertonas pagal motinos dėdę, smulkų bajorą iš Sasekso. Bet jis garsėjo šaunesne pravarde Juodasis Džekas, kurią gavo kariuomenėje, turbūt tada, kai buvo atkeltas į šią vietovę.

Kniūbsčia griuvau ant lovos ir apsimečiau knarkianti. Frenkas nekreipdamas dėmesio toliau varė savo mokslinius samprotavimus:

– Jis nusipirko paskyrimą ketvirtojo dešimtmečio viduryje, apie 1730-uosius, ir tarnavo dragūnų kapitonu. Skaitydamas tuos senus laiškus, kuriuos atsiuntė pusseserė Mei, supratau, kad kariuomenėje jam puikiai sekėsi. Žinai, geras pasirinkimas antram sūnui; jaunesnysis jo brolis tęsė tradiciją – tapo pastoriaus padėjėju, bet kol kas apie jį mažai ką radau. Šiaip ar taip, Sandringamo kunigaikštis labai gyrė Džeką Randalą už jo veiklą prieš 1745 metų antrąjį jakobitų sukilimą ir po jo, – aiškino Frenkas neišprususiai auditorijai – man. – Ar esi girdėjusi apie Gražuolį prinčą Čarlį ir tą šutvę*?

* Jakobitų sukilimai vyko 1688–1746 m. Jų tikslas buvo grąžinti į sostą Anglijos (Jokūbas II) ir Škotijos (Jokūbas VII) karalių (1633–1701), vėliau – jo Stiuartų dinastijos palikuonis. Pavadinimas „jakobitai“ kilęs iš lotyniško vardo *Jacobus* – Jokūbas. Antrajam 1745 m. jakobitų sukilimui, dar vadinamam keturiasdešimt penktųjų sukilimu, vadovavo Karolis Eduardas Stiuartas (1720–1788), arba Gražuolis princas Čarlis, Jaunasis Pretendentas. Jis – priešpaskutinis Stiuartų dinastijos atstovas ir jakobitų pretendentas į Anglijos ir Škotijos sostą kaip Karolis III. (*Čia ir toliau vertėjos pastabos.*)

– Kažin ar škotams tai didelė netektis, – įsiterpiau sėsdamasi ir mėginama susiglostyti plaukus. – Tikrai girdėjau, kaip vakar vakare baro šeimininkas toje smuklėje pavadino mus *Sassenachs*.

– Na ir kas? – santūriai tarė Frenkas. – Juk tik anglais, arba blogiausiu atveju jis norėjo pasakyti, kad mes – svetimšaliai, o tokie ir esam.

– Žinau, ką tas žodis reiškia. Jis buvo pasakytas tonu, kuris man nepatiko.

Frenkas pasirausė komodos stalčiuje diržo.

– Jis tik buvo suirzęs, nes pasakiau, kad elis silpnas. Ir pridūriau, kad gaminant tikrą škotišką elį į statinę reikia įmesti seną batą, o kai elis subręsta – perkošti per nuspurusius apatinius baltinius.

– Ak, todėl ir gavom tokią nemenką sąskaitą.

– Na, jam pasakiau šiek tiek taktiškiau, bet tik todėl, kad geilų kalba neturi specialaus žodžio kelnaitėms.

Susidomėjusi paėmiau savo kelnaites.

– Kodėl? Argi senovės geilai nenešiojo apatinių drabužių?

Frenkas sušnairavo į mane.

– Nesį girdėjusi tos senos dainos apie tai, ką škotas vilki po kiltu?

– Tikriausiai ne per kojas užsimaunamus vyriškus apatinius iki kelių, – abejingai tariu. – Matyt, kol tu šokinėsi su vikarais, eisiu paieškoti čionykščio kiltų dėvėtojo ir paklausiu jo.

– Gerai, tik pasistenk, kad tavęs nesuimtų, Klere. Šv. Egidijaus koledžo dekanui tai visai nepatiktų.

Bet, tiesą sakant, nepamačiau nė vieno kiltu dėvėtojo, kuris būtų slampinėjęs po miestelio aikštę ar pirkęs ją apspitusiose parduotuvėse. Ten vaikštinėjo kitokie žmonės, daugiausia į poniją Beird panašios namų šeimininkės, kaip ir kasdien nardančios po krautuves. Jos buvo pleprios, mėgstančios liežuvauti, o puiki jų išvaizda ir vienodai raštuoti drabužiai parduotuvėse skleisdavo jaukią šilumą; šios moterys buvo lyg šaltos ryto miglos, tvyrančios lauke, atsvara.

Vis dar neturėjau savo namų, todėl mažai ką pirkdavau, bet man patikdavo slankioti tarp neseniai prikrautų lentynų ir nuoširdžiai džiaugtis daugybe vėl parduodamų daiktų. Prekės ilgai buvo normuojamos, todėl turėdavai verstis be tokių paprastų dalykų kaip muilas ir kiaušiniai, o dar ilgiau – be prabangių smulkmenų, pavyzdžiui, „L'Heure Bleu“ odekolono.

Mano žvilgsnis užtruko ties parduotuvės vitrina, kuri lūžo nuo namų ūkio prekių: čia puikavo siuvinėtos staltiesės arbatai ir arbatinuko apdangalai, ašočiai ir stiklinės, stirta paprastų skardų pyragui ir trijų vazų rinkinys.

Niekada nebuva turėjusi vazos. Karo metais gyvenau medicinos seserims skirtose patalpose, iš pradžių Pembuko ligoninėje, paskui karo lauko ligoninės punkte Prancūzijoje. Tačiau ir prieš karą mes niekur negyvenom taip ilgai, kad toks pirkinys būtų pateisinamas. Pagalvojau, kad jeigu būčiau turėjusi tokį daiktą, dėdė Lemas būtų į vazą pripylęs šukių, man dar nespėjus nė prisiartinti su puokšte ramunių.

Kventinas Lambertas Bošampas. K – archeologijos studentams ir bičiuliams. Dr. Bošampas – mokslininkų būreliams, kuriuose sukdavosi, dėstydamas ir šiaip būdamas. Bet man visada dėdė Lemas.

Vienintelis tėvo brolis ir vienintelis dar gyvas giminaitis, kuriam buvau primesta penkerių, kai mano tėvai žuvo automobilio avarijoje. Tuo metu jis ruošėsi kelionei į Vidurinius Rytus, bet ją teko atidėti, nes reikėjo pasirūpinti laidotuvėmis, sutvarkyti tėvų turto reikalus ir užrašyti mane į tinkamą mergaičių internatinę mokyklą, kurią kategoriškai atsisakiau lankyti.

Priverstas atplėšti putlius mano piršteliu nuo automobilio durų rančenos ir tempti mane iš paskos mokyklos laiptais, dėdė Lemas, kuris labai nemėgo asmeninių barnių, supykęs atsiduso, tada gūžtelėjo pečiais ir išskraidino geresnį sprendimą pro langą su mano ką tik nusipirkta plokščia šiaudine skrybėlaite.

– Sumautas daiktas, – sumurmėjo jis, užpakalinio vaizdo veidrodėlyje matydamas, kaip skrybėlaitė smagiai rieda tolyn, automobiliui riaumojant keliu aukšta pavara. – Niekad nepatiko moterys su skrybėlėmis.

Jis įbedė į mane kraupų žvilgsnį.

– Ir dar štai kas, – tarė labai nemaloni tonu. – Tu *nežaisi* su mano statulėlėmis iš persų kapo lyg su lėlėmis. Daryk, ką nori, tik šito ne. Aišku?

Aš laiminga linktelėjau. Ir su dėde apkeliauvau Vidurinius Rytus, Pietų Ameriką ir daugybę kitų mokslininkų tyrinėjamų vietovių pasaulyje. Žiūrindama žurnalų straipsnių apmatus, išmokau skaityti ir rašyti, be to, kasti išvietes, užvirinti vandenį ir nemažai kitų darbų, nederamų jaunai kilmingai panelei. Vėliau susipažinau su išvaizdžiu tamsiaplaukiu istoriku, kuris atvyko pakonsultuoti dėdės Lemo prancūzų filosofijos klausimais, susijusiais su egiptiečių religine praktika.

Net po vestuvių mudu su Frenku gyvenome klajokliškai. Blaškėmės po konferencijas užsienyje ir laikinus butus. Vos prasidėjus karui, Frenkas buvo išsiųstas į karininkų pratybas ir MI6 žvalgybos padalinį, o aš – į medicinos seserų mokymus. Nors susituokėme beveik prieš aštuonerius metus, naujas namas Oksforde bus pirmieji tikri mūsų namai.

Tvirtai pasispaudusi rankinę po pažasčia, įžengiau į parduotuvę ir nusipirkau tas vazas.

Susitikau su Frenku Didžiosios ir Geresaido gatvių sankryžoje, kurią priėjome kartu. Išvydęs mano pirkinį, Frenkas nustebo.

– Vazos? – nusišypsojo jis. – Puiku. Turbūt nuo šiol nebekaišiosi gėlių į mano knygas.

– Tai ne gėlės, o pavyzdžiai. Juk pats ir pasiūlei domėtis botanika. Kad turėčiau apie ką galvoti, kai man nebereikia dirbti medicinos seseria, – priminiau jam.

– Tiesa. – Jis džiugiai linktelėjo. – Bet neįsivaizdavau, kad kaskart atsivertus žinyną man į skraitą pabirs žalumynai. Kas tas bjaurus trapus rudas augalas, kurį įdėjai į „Tuscum and Banks“?

– Gyslotis. Gydo hemorojų.

– Jau ruošiesi artėjančiai mano senatvei? Kokia tu rūpestinga, Klere.

Mudu krizendami prisispaudėme pro vartus ir Frenkas praleido mane, kad pirma lipčiau siaurais paradiniais laiptais. Staiga jis čiupo man už rankos.

– Atsargiai! Tik neįmink.

Nedrąsiai perkėliau koją per didžiulę rusvai raudoną balą ant viršutinio laiptelio.

– Keista, – pratariau. – Matau, kaip ponია Beird kasryt šveičia laiptus. Ir kas tai galėtų būti?

Frenkas uostinėdamas pasilenkė prie laiptų pakopos.

– Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad kraujas.

– Kraujas! – Žengtelėjau atgal į prieangį. – Kieno? – Susinervinusi dirstelėjau į namą. – Gal kas atsitiko poniai Beird?

Kaipgi patikėti, kad švarioji mūsų šeimininkė būtų palikusi džiūti kraujo klaną ant savo namų slenksčio, nebent įvyko kokia nelaimė, ir valandėlę pasvarsčiau, ar tik svetainėje nesislepia žudikas su kirviu, kuris, šurpiai riaumodamas, tuojau mus užpuls.

Frenkas papurtė galvą. Pasistiebęs ant pirštų galų per gyvatvorę žvilgtelėjo į gretimą sodą.

– Vargu. Tokia pat dėmė ant Kolinsų slenksčio.

– Nejaugi. – Priėjau prie Frenko, norėdama ir pasižiūrėti, ir sulaukti moralinės paramos. Kažin ar Škotijos Aukštumose galėtų siausti koks paklaikęs žudikas, bet paskui suabejojau, ar tokie asmenys, rinkdamiesi žmogžudystės vietą, apskritai remiasi kokia nors logika. – Tai gana... nemalonu, – pasakiau. Kitame name nebuvo matyti jokių gyvybės ženklų. – Kaip tau atrodo, kas nutiko?

Frenkas mažliai susiraukė, tada jam toptelėjo išganinga mintis ir jis pliaukštelėjo ranka per kelnių klešnę.

– Regis, supratau! Luktelėk.

Jis nukūrė prie vartų ir pasileido gatve, palikęs mane prie durų slenksčio. Netrukus švytėdamas grįžo, nes jo spėjimas pasitvirtino.

– Taip. Tikriausiai taip ir buvo. Prie visų namų tas pat.

– Kas? Visuose apsilankė žmogžudys maniakas?

Kalbėjau kiek per griežtai, vis dar susinervinusi, kad staiga likau viena stypsoti prie didelio kraujo klano.

Frenkas nusijuokė.

– Ne. Tai ritualinis aukojimas. Nepaprastai įdomu!

Suklupęs ant žolės ir pasirėmęs rankomis, jis smalsiai stebėjosi į dėmę.

Vargu ar tai geriau už žmogžudį maniaką. Pritūpiau šalia Frenko raukydama nosį, nes erzino kvapas. Musės dar nebuvo spėjusios atzvimbti, bet keli didžiuliai Aukštumų uodai jau lėtai suko ratus aplink kraujo klaną.

– Kas tas ritualinis aukojimas? – paklausiau. – Ponia Beird uoliai lanko bažnyčią, kiti kaimynai taip pat. Juk mes ne ant druidų kalvos?

Jis atsistojo, nuo kelnių braukdamas žolės stiebelius.

– Tiek ir težinai, mieloji, – tarė. – Be Škotijos Aukštumų, Žemėje daugiau nėra kitos vietos, kur seni prietarai prietarėliai ir magija būtų šitaip susipynę su kasdieniu gyvenimu. Bažnyčia čia niekuo dėta, nes ponia Beird laikosi senovinių liaudies papročių kaip ir visi jos kaimynai. – Nublizginto bato galu jis parodė į dėmę. – Juodo gaidžio kraujas, – patenkintas paaiškino. – Supranti, šie namai nauji. Surenkami.

Šaltai pažvelgiau į jį.

– Jei tau atrodo, kad dėl to viskas paaiškėjo, klysti. Argi svarbu, kokio senumo tie namai? Ir, po galais, kur dingo visi žmonės?

– Tikriausiai sėdi smuklėje. Gal eime pažiūrėti?

Jis paėmė man už rankos ir išvedė pro vartus. Patraukėm Geresaido gatve.

– Anuomet, – žingsniuodamas ėmė aiškinti Frenkas, – ir, beje, ne taip seniai, buvo laikomasi papročio: pastačius namą reikėdavo ką nors nudobti ir pakasti po namo pamatais. Tai buvo lyg susitaikymas su čionykštėmis žemės dvasiomis. Žinai tą citatą: „Savo pirmagimio kainą jis padės jo pamatus ir savo jauniausiojo sūnaus kainą jis pastatys vartus.“^{* S} Sena kaip pasaulis.

Tai išgirdus, mane nukrėtė šiurpas.

– Tad visai šiuolaikiška ir šviesuoliška vietoj to naudoti vištas. Tu manai, kad namai gana nauji, todėl po jais nieko nepakasta, ir gyventojai dabar suskato tą klaidą taisyti.

* Joz 6, 26.

– Tikrai taip. – Frenkui, regis, patiko mano daroma pažanga ir jis paplekšnojo man per nugarą. – Pasak vikaro, daugelis čionykščių mano, jog karas iš dalies kilo dėl to, kad žmonės nutolo nuo savo šaknų ir nesiėmė tinkamų atsargumo priemonių: po pamatais nebelaidojo aukos arba židinyje nebedegino žuvų ašakų, aišku, išskyrus juodadėmes menkes, – linksmai pridūrė išsiblaškęs. – Ar žinai, kad jei nedegini juodadėmės menkės ašakų, tau nepasiseks daugiau jų sužvejoti? Todėl menkės ašakas geriau visada užkask.

– Turėsiu galvoje. Pasakyk, ko imtis, kad nebeišvystume silkės, ir aš nedelsdama tai padarysiu.

Jis papurtė galvą, paskendęs mintyse, apimtas tos mokslinės ekstazės, kai atitrūkdavo nuo aplinkinio pasaulio ir stengdavosi pešti žinias iš visų vaizduotės užkaborių.

– Apie silkę nieko nežinau, – atsainiai tarė. – O kad nebūtų pelių, pasikabink kiškio ašarelių. „Kiškio ašarelės namie, ir niekad neišvysi pelės.“ Tačiau lavonai po pamatais... Štai iš kur kilę čionykščiai vaiduokliai. Prisimeni Maunt džeraldą, tą didelį namą Didžiosios gatvės gale? Jame gyvena vaiduoklis. Tai namo darbininkas, nužudytas ir pakastas po pamatais aštuonioliktame amžiuje; iš tikrųjų visai neseniai, – susimąstęs pridūrė Frenkas. – Pasakojama, kad namo šeimininko įsakymu pirmiausia pastatyta viena siena, tada nuo jos ant vieno darbininko numestas akmens luitas. Kaip auka turbūt pasirinktas nemėgstamas vaikinai. Jis palaidotas rūsyje, o virš jo pastatytas namas. Nelaimėlis vaidenasi rūsyje, kur ir buvo nužudytas, bet savo mirties dieną ir dar keturias senovės laikų dienas išeina.

– Senovės laikų dienas?

– Per senovines šventes, – paaiškino Frenkas, vis dar nugrimzdęs į savo mintis. – Tai Naujųjų metų išvakarės, vasaros saulėgrįžos diena, Belteinas – keltų laužų šventė ir Visų šventųjų diena. Kiek mums žinoma, druidai, vėlyvojo neolito ir ankstyvojo bronzos amžiaus žmonės ir ankstyvieji piktai* šventė saulės ir ugnies šventes. Tomis šventomis dienomis dvasios išstrūksta į laisvę ir klajoja, kur išgeidžia, kenkdamos ir darydamos gera. – Jis susimąstęs pasitrynė smakrą. – Greitai Belteinas – čia pat pavasario lygiadienis. Kai kitą sykį eisi per bažnyčios šventorių, būk budri.

Frenkas sumirksėjo, ir aš supratau, kad jis sugrįžo iš transo. Nusijuokiau.

– Ar ten daug čionykščių dvasių?

* Piktai – šiaurės ir rytų Škotijos genčių konfederacija, gyvavusi nuo romėnų laikų iki X a. XI a. piktai susiliejo su šiaurės britais ir atsirado škotai.

Frenkas gūžtelėjo pečiais.

– Nežinau. Gal paklauskime vikaro, kai vėl jį pamatysime?

Tiesą sakant, išvydom vikarą visai netrukus. Kartu su kaimo gyventojais jis sėdėjo smuklėje ir naujų namų pašventinimo proga gurkšnojo nestiprų šviesųjį alų.

Jis gerokai sumišo, kad buvo užkluptas tarp pagonybės garbintojų, bet dėjosi čionykščiais ritualais besidomintis tik istoriškai, kaip ir „Wearing of the Green“*.

– Iš tikrųjų žavu, – neslėpė jis, ir aš tylomis atsidusau atpažinusi mokslininko giesmelę, kaip atpažinčiau strazdo trrr-vit!

Išgirdęs giminingos sielos šauksmą, Frenkas beregint leidosi į akademinės aplinkos poravimosi šoki, ir greitai abu įsigilino į archetipus, ėmė lyginti senovės prietarus ir šiuolaikines religijas. Trūktelėjusi pečiais, prasibroviau pro minią prie baro. Grįžau abiejose rankose nešdamasi po didžiulę taurę brendžio su sodos vandeniu.

Iš patyrimo žinodama, kaip sunku atplėšti Frenko dėmesį nuo tokios diskusijos, tiesiog paėmiau jo ranką, pirštais apgniaučiau taurės kojelę ir palikau jį vieną.

Ponią Beird radau įsitaisiusią ant minkštasuolio prie lango ir maloniai gurkšnojantią pintą karčiojo alaus su senyvu žmogum, tą ji man pristatė kaip poną Kruką.

– Pasakojau jums apie jį, ponias Randal, – tarė ji nuo alkoholio ir draugijos žibančiomis akimis. – Jis pažįsta visus augalus.

– Ponią Randal labai domina smulkūs augalėliai, – pasakė ji savo pašnekovui, kuris buvo palenkęs galvą ne tik iš mandagumo, bet ir todėl, kad smarkiai neprigirdėjo. – Ji suslegia juos knygoje.

– Šit kaip? – susidomėjo ponas Krukas ir kilstelėjo vešlų žilą antakį. – Turiu keletą slėgtuvų specialiai augalams džiovinti. Padovanojo sūnėnas, parvažiaavęs atostogų iš universiteto. Atgabeno man, o aš nediršau prisipažinti, kad niekada jų nenaudoju. Suprantat, rūpimas žoleles kabinu arba džiovinu ant rėmo, sudedu į marlės maišelį ar ąsotį, bet nė nenutuokiu, kam reikia tuos mažyčius augalus suspausti.

– Na, galbūt tam, kad galėtume jais pasigėrėti, – meiliai įsiterpė ponias Beird. – Iš piliariožių žiedų ir žibuoklių ponias Randal padarė tikrų grožybų. Žoleles galima įrėminti ir pakabinti ant sienos.

* „Wearing of the Green“ – airių baladė, sukurta 1798 m. Joje apdainuojamas 1798 m. airių sukilimas. Trilapio nešiojimas prie skrybėlės – sukilimo ženklas, o žalia spalva – susivienijusių airių organizacijos spalva.

– Mmmfm. – Pono Kruko veidas, rodės, stengėsi pritarti tokiam abejotinam pasiūlymui. – Gerai, jeigu jie jums pravers, ponia, mielai atiduosiu tuos slėgtuvus. Nenorėjau jų išmesti, bet turiu prisipažinti, kad iš jų man jokios naudos.

Patikinau poną Kruką, kad augalų slėgtuvai tikrai pravers, ir man bus dar maloniau, jeigu jis parodys, kur šioje vietovėje auga retesni augalai. Valandėlę jis rūšiai į mane žiūrėjo, pakreipęs galvą it koks senas pelėsakalis, bet galų gale nusprendė, kad mano domėjimasis augalais neapsimestinis. Mudu sutarėme susitikti rytą ir keliauti į čionykščius krūmynus. Žinojau, jog Frenkas ketino vienai dienai nukakti į Invernesą ieškoti informacijos rotušės dokumentuose, todėl apsidžiaugiau, kad atsirado dingstis su juo nevažiuoti. Man visi tie dokumentai ir įrašai rodės panašūs.

Frenkas greitai ištrūko iš vikaro nagų, ir mudu patraukėme namo su ponia Beird. Nenorėjau užsiminti apie gaidžio kraują ant slenksčio, bet Frenkas nė nemanė tylėti ir nekantriai ją kamantinėjo, mėgindamas išsiaiškinti to papročio kilmę.

– Juk tai gana senas paprotys? – paklausė švytuodamas lazda per pakelės piktžoles.

Jau žydėjo baltosios balandos ir sidabražolės, mačiau, kaip išpampe šluotinio sauskrūmio pumpurai, pražys po savaitės.

– O taip. – Ponia Beird greitai krypavo, nesigailėdama jaunesnių mūsų galūnių. – Toks senas, kad niekas nežino, kada atsirado, pone Randalai. Gal dar anksčiau už milžinus.

– Milžinus? – nusistebėjau.

– Taip. Juk girdėjote apie Finą ir jo vyrus Fenus.

– Geilų padavimai, – susidomėjęs linktelėjo Frenkas. – Milžinai didvyriai. Tikriausiai kilę iš senovės skandinavų. Palei pakrantę į vakarus skandinavai padarė didžiulę įtaką. Kai kurių vietovių pavadinimai skandinaviški, visai ne geiliški.

Pavarčiau akis, nujausdama kitą mokslinių hipotezių proveržį, bet ponia Beird meiliai nusišypsojo ir dar labiau paskatino Frenką patvirtindama, kad jis teisus, nes ji buvo šiaurėje ir matė Dviejų Brolių akmenį, kuris juk taip pat skandinavų?

– Tarp 500 ir 1300 mūsų eros metų skandinavai gausybę kartų buvo atplaukę į šią pakrantę, – pasakė Frenkas, svajingai žvelgdamas į horizontą, kur vėjo sutaršytame debesyje regėjo skriejančius drakonų laivus. – Na, tai vikingai. O su jais atkeliavo ir daug jų mitų. Šis kraštas labai tinka mitams. Jie čia gerai prigija.

Tuo patikėjau. Jau temo, artinosi audra. Klaičioje šviesoje, kuri skverbėsi pro debesis, net šiuolaikiški namai, išsirikiavę palei gatvę, atrodė taip pat

senoviškai ir grėsmingai, kaip ir vėtytas mėtytas piktų akmuo. Jis stūksojo už šimto pėdų ir jau tūkstantį metų saugojo kryžkelę. Regis, bus geriausia vakaroti viduje su užšautomis langinėmis.

Bet Frenkas, užuot jaukiai įsitaisęs ponios Beird svetainėje ir grožėjęsis Perto uosto skaidrėmis, nusprendė išlenkti chereso taurelę su ponu Beinbridžu, advokatu, kuris taip pat domėjosi čionykščiais istoriniais dokumentais. Prisimindama ankstesnę savo pažintį su ponu Beinbridžu, nutariau likti namie su Perto uosto vaizdais.

– Pasistenk grįžti prieš audrą, – paprasčiau ir atsisveikindama pabučiavau Frenką. – Ir perduok linkėjimų nuo manęs ponui Beinbridžui.

– Hm, taip. Žinoma.

Frenkas, vengdamas mano žvilgsnio, rūpestingai susisupo į paltą ir išėjo, bet vis dėlto iš stovo prie durų pasičiupo skėtį.

Uždariau duris, bet neužrakinau, kad jis galėtų įeiti. Tada nuslinkau į svetainę galvodama, kad Frenkas, be abejonės, apsimes neturintis žmonos – prie šios apgavystės džiugiai prisidės ir ponas Beinbridžas. Žinoma, dėl to negalėčiau labai jį kaltinti.

Vieną popietę mums viešint pono Beinbridžo namuose, iš pradžių viskas klostėsi sklandžiai. Buvau santūri, mandagi, protinga, bet neišsišokėlė, tvarkingos išvaizdos, kukliai apsirengusi – tiesiog ideali koledžo dėstytojo žmona. Deja, iki tol, kol buvo patiekta arbata.

Atverčiau dešinės rankos delną ir ėmiau liūdnei apžiūrinėti didžiulę pūslę, kuri pūpsojo po keturiais pirštais. Pagaliau ne mano kaltė, kad ponas Beinbridžas, našlys, arbatą užplikė pigiame alaviniame arbatinuke, o ne porcelianiniame, kaip derėtų. Bet nekaltas buvo ir advokatas, kuris, norėdamas būti mandagus, paprašė manęs pilstyti. O aš niekuo dėta, kad toje puodkelėje, kurią jis man davė, buvo skylė. Paėmus arbatinuką, iki raudonumo įkaitusi jo rankena pro tą skylę lipte prilipo man prie rankos.

Na jau ne, nusprendžiau; kad išmečiau arbatinuką, buvo visiškai natūrali mano reakcija. Kad jis nukrito ponui Beinbridžui ant kelių, buvo tik nelaimingas atsitiktinumas. Juk turėjau jį kur nors nublokšti. Surikau:

– Velniai griebtų!

Nuo mano balso pono Beinbridžo širdis apsiraudojo, o Frenkas, valgydamas paplotėlius, dėbtelėjo į mane.

Atitokęs nuo sukretimo, ponas Beinbridžas elgėsi gana galantiškai, rūpinosi mano ranka, nepaisydamas Frenko pastangų atsiprašyti už mano keiksmožodį, esą taip mano šneką paveikė beveik dveji metai karo lauko liginėje.

– Deja, iš tų jankių mano žmona išmoko daugybę spalvingų posakių su keiksmožodžiais, – nervingai šypsodamas teisinosi jis.

– O taip, – pritariau sukandusi dantis, vyniodama ranką į vandeniu suvilgytą servetėlę. – Vyrai riebiai keikiasi, kai iš jų trauki šrapnelio kulkas.

Ponas Beinbridžas taktiškai mėgino pakreipti pokalbį prie neutralių istorijos temų sakydamas, kad jį visada domino visokie nešvankios kalbos pokyčiai per daugybę amžių. Pavyzdžiui, *Gorblimey* yra neseniai iškraipytas keiksmazodis *God blind me**.

– Taip, tiesa, – tarė Frenkas, apsidžiaugęs tokiu pašnekesio posūkiu. – Nereikia cukraus, ačiū, Klere. O kaip *Gadzooks*? Žodis *Gad* visai aiškus, bet *zook***...

– Na, žinote, – įsiterpė advokatas, – tai gali būti iškraipytas senas škotų žodis *yeuk*, reiškiantis niežėjimą, persėjimą. Juk tada būtų prasminga?

Frenkas linktelėjo ir jam ant kaktos užkrito visai nemoksliška garbana. Jis nesąmoningai ją nubraukė ir pasakė:

– Kokia įdomi toji nešvankybių raida.

– Taip, ir ji tebevyksta, – tariau žnyplėmis atsargiai imdama gabalėlį cukraus.

– Šit kaip? – mandagiai tarė ponas Beinbridžas. – Ar per karą susidūrėte su kokiomis nors įdomybėmis?

– Ak, taip. Labiausiai patiko tai, ką išgirdau iš amerikiečio, tokio niujorkiečio Viljamsono. Kai jį perrenginėdavau, jis kartodavo vis tą patį.

– Ir ką gi?

– Jėzau H. Ruzveltai Kristau, – pasakiau ir grakščiai įmečiau gabalėlį cukraus į Frenko puodelį.

Po ramaus ir visai malonaus pasisėdėjimo su ponu Beird užlipau į viršų susitvarkyti prieš grįžtant Frenkui. Žinojau, kad jis išgers ne daugiau kaip dvi taureles chereso, todėl maniau netrukus jį parsirasiant.

Kilo vėjas, miegamojo oras buvo tarsi įelektrintas. Perbraukiau šepėčiu per plaukus, ir garbanos, sutraškėjusios nuo statinio krūvio, susivelė į mazgelius ir bjauriai susiraizgė. Nusprendžiau, kad šįvakar mano plaukai apsieis be šimto šepėčio brūkštelėjimų. Kai toks oras, geriau jau dirbautis dantų šepetuku, o ne plaukų šepėčiu. Sruogos lipte lipo prie skruostų, ir nors mėginau nusibraukti, atkakliai gulė prie veido.

Dideliame ąsotyje nebuvo vandens; jį išnaudojo Frenkas prieš išeidamas susitikti su ponu Beinbridžu, o aš nepasirūpinau jo pripilti iš prau-

* Pažodžiui „tegu Dievas mane apakina“.

** *Gadzooks* = *God's hooks* (sušvelnintas keiksmazodis). Turimos galvoje viny, kuriomis Jėzus buvo prikaltas prie kryžiaus.

syklos čiaupo. Paėmiau buteliuką „L'Heure Bleu“ ir gausiai šliūkstelėjau į delną. Smarkiai patrynusi rankas, kol kvapas dar neišgaravo, greitai susiglosčiau plaukus. Kitą odekolono šlakelį užlašinau ant plaukų šepečio ir užšukavau garbanas už ausų.

Ką gi. Taip kur kas geriau, nusprendžiau sukiodama galvą į šalis ir dėmėtame veidrodyje apžiūrinėdama, kas iš viso to išėjo. Nuo skysčio plaukuose nebeliko statinio krūvio, ir jie žvilgančiomis bangomis vilnijo aplink veidą. O nuo garuojančio alkoholio sklido labai malonus kvapas. Frenkui patiks. „L'Heure Bleu“ buvo jo mėgstamiausias odekolonas.

Ūmai čia pat tvykstelėjo žaibas, tučiuojau po jo trenkė griaustinis ir užgeso šviesa. Tyliai keikdamasi, ėmiau apčiuopomis grabalioti po stalčius.

Kažkur buvau mačiusi žvakių ir degtukų; Aukštumose taip dažnai dingdavo elektra, kad žvakės būdavo reikalingas daiktas visuose užteigos namų ir viešbučių kambariuose. Žvakių buvau mačiusi net elegantiškiausiuose viešbučiuose, jos kvepėjo sausmedžiu ir buvo įstatytos į matinio stiklo žvakides su žibančiais karuliais.

Ponios Beird žvakės buvo kur kas praktiškesnės, paprastos, baltos, kokias naudoja santechnikai, jų, kaip ir degtukų, netrūko. Šiuo metu nebūsiu pernelyg išranki dėl stiliaus.

Žybtelėjus kitam žaibui, įtaisiau žvakę mėlynoje keraminėje žvakidėje ant tualetinio stalelio ir, vaikščiodama po kambarį, užžiebiau kitas žvakes. Netrukus miegamąjį užliejo švelnus mirguliuojantis švytėjimas. Labai romantiška, pagalvojau, tada tyčia nuspaudžiau šviesos jungiklį, kad staiga, koku netinkamu metu atsiradus elektrai, nebūtų sugadinta romantiška nuotaika.

Žvakės buvo nudegusios tik pusę colio, kai atsivėrė durys ir įlėkė Frenkas. O skersvėjis, atsivijęs jį laiptais, užpūtė net tris žvakes.

Durys už jo užsitrenkė, užgesindamos dar dvi žvakes, ir Frenkas spoksojo į tamsą, ranka braukdamas per susišiaušusius plaukus. Atsistojau ir vėl uždegiau žvakes, švelniai priekaištaudama jam dėl įpročio netikėtai įsiveržti į kambarį. Tik kai nutilau ir atsigrėžiau ketindama jo pasiteirauti, ar norėtų ko nors išgerti, pamačiau, jog jis gana išblyškęs ir sutrikęs.

– Kas atsitiko? – paklausiau. – Regėjai vaiduoklį?

– Na, žinai, – iš lėto pratarė jis, – negaliu nuneigti, kad neregėjau.

Frenkas išsiblaškęs paėmė mano plaukų šepetį ir kilstelėjo norėdamas susišukuoti plaukus. Kai šnerves sukuteno „L'Heure Bleu“ dvelksmas, jis, suraukęs nosį, padėjo šepetį ir ėmė kruopščiai raustis kišenėje ieškodamas savo šukų.

Žvilgtelėjau pro langą. Už jo it spragilai plakėsi guobos. Anapus namo daužėsi nepritvirtinta langinė, ir man dingtelėjo, kad reikėtų uždaryti savo kambario langines, nors ir įdomu žiūrėti į sumaištį lauke.

– Man rodos, vaiduokliams pernelyg audringas oras, – tariau. – Argi jie nemėgsta tykių ūkanotų vakarų kapinėse?

Kiek suglumęs, Frenkas nusijuokė.

– Turbūt kalti tik Beinbridžo pasakojimai ir jo cheresas, kurio, tiesą sakant, šiek tiek padauginau. Tikriausiai nieko baisaus.

Tada man pasidarė smalsu.

– O ką tu matei? – pasidomėjau, sėsdamasi ant tualetinio staliuko kėdės.

Vos kilstelėdama antakį, parodžiau į viskio butelį, ir Frenkas tuojau nudrožė įpilti mudviem gėrimo.

– Na, tik tokį vyrą, – numykė jis, ir man pripylė dvigubai daugiau nei sau. – Jis stovėjo gatvėje.

– Prie šito namo? – nusikvatojau. – Tada turbūt regėjai vaiduoklį; neišivaizduoju, kad kokia nors gyva būtybė tokį audringą vakarą galėtų stoviniuoti lauke.

Frenkas virš savo taurės palenkė ąsotį, bet iš jo neištekėjo nė lašo. Jis metė į mane priekaištingą žvilgsnį.

– Nežiūrėk į mane. Tu išpylei visą vandenį. Nors neprieštaraušiu, jeigu gėrimas bus neskiestas.

Tai patvirtindama gurkstelėjau viskio.

Frenkas lyg ir buvo belekiąs žemyn į prausyklą vandens, bet paskui susilaiškė ir ėmė pasakoti, atsargiai siurbčiodamas gėrimą, lyg į taurę būtų pripilta koncentruotos sieros rūgštis, o ne geriausio šotiško salyklinio viskio.

– Taip, jis stovėjo prie tvoros sodo pakrašty šitoje pusėje. Man pasirodė, – jis padelsė žiūrėdamas į taurę, – man pasirodė, kad jis žvelgė į tavo langą.

– Mano langą? Kaip keista!

Neįstengdama nuramdyti drebulio nudrožiau uždaryti langinių, nors jau buvo per vėlu. Frenkas atslinko iš paskos per kambarį vis dar šnekėdamas.

– Taip, mačiau tave iš apačios. Tu šukavaisi ir mažumėlę keikeisi, nes plaukai stojosi piestu.

– Tada tas vyrukas tikriausiai skaniai juokėsi, – atšoviau.

Frenkas papurtė galvą, bet nusišypsojo ir suglostė man plaukus.

– Ne, nesijuokė. Tiesą sakant, atrodė dėl kažko baisiai nelaimingas. Jo veido gerai neįžiūrėjau, apie tai bylojo tik jo stovėseną. Priėjau jam iš nugaros, bet jis nepakrutėjo, todėl mandagiai paklausiau, gal galėčiau kuo nors padėti. Iš pradžių jis elgėsi taip, lyg būtų neišgirdęs, pamaniau, kad turbūt taip ir buvo, nes užavo vėjas, tad pakartojau klausimą ir ištiesiau ranką, norėdamas paplekšnoti per petį ir taip atkreipti jo dėmesį. Bet nespėjau jo neišliesti. Jis staiga apsisuko, praėjo pro pat mane ir nužingsniavo gatve.

– Regis, nelabai mandagus, bet ir nepanašus į vaiduoklį, – pasakiau ir ištuštinau taurę. – Kaip jis atrode?

– Aukštas, – atsakė Frenkas ir susiraukė stengdamasis prisiminti. – Škotas, nuo galvos iki kojų apsirengęs kalniečio drabužiais, su kailiniu krepšiu, languotą vilnonę skraistę susisegęs labai gražia sege, vaizduojančia šuo-liuojantį elnią. Man knietėjo paklausti, iš kur ją gavo, bet jau buvo dingęs.

Nuėjau prie komodos dar įsipilti viskio.

– Juk šioje vietovėje tokia apranga įprasta, ar ne? Kartais kaime matau šitaip apsitačiusių vyrų.

– Neee... – abejodamas numykė Frenkas. – Keisti buvo ne drabužiai. Kai jis ėjo pro pat mane, galiu prisiekti, buvo taip arti, kad turėjo brūkštelėti man per rankovę, bet nieko nepajutau. Taip susidomėjau, kad apsisukęs nulydėjau jį akimis. Žmogus patraukė Geresaido gatve, bet beveik priėjęs jos kampą... dingo. Tada man nugarą nutvilkė šaltukas.

– Turbūt tavo dėmesys buvo trumpai nukrypęs, ir tas žmogus tiesiog nėrė į šešėlį, – pasvarsčiau. – Už to gatvės kampo auga daug medžių.

– Tikrai nė akimirką nenuleidau nuo jo žvilgsnio, – sumurmėjo Frenkas. Ūmai jis pakėlė akis. – Žinau! Dabar prisiminiau, kodėl jis man pasirodė toks keistas, nors tuo metu ir nesupratau.

– Ir kodėl?

Tas vaiduoklis jau buvo man beįkyrjis, norėjosi imtis įdomesnės veiklos, pavyzdžiui, gultis į lovą.

– Vėjas siautėjo kaip pašėlęs, bet jo drabužiai – kiltas ir skraistė – nė krust, supleveno tik jam pradėjus eiti.

Mudu spoksojom vienas į kitą.

– Na, – galop pratariau, – šiek tiek vaiduokliška.

Frenkas gūžtelėjo pečiais ir staiga nusišypsojo, baigdamas šią temą.

– Bent turėsiu ką papasakoti vikarui, kai susitiksimė. Turbūt tai garsus čionykštis vaiduoklis, ir vikaras man išklos kraują stingdančią istoriją. – Jis dirstelėjo į laikrodį. – O nūnai metas gulti.

– Tai jau tikrai, – burbtelėjau.

Stebėjau Frenką veidrodyje, kaip jis nusivelka marškinius ir pasiima pakabą. Staiga liovėsi sagstęs marškinius ant pakabo.

– Ar daug škotų esi slaugiusi, Klere? – netikėtai paklausė. – Lauko ligo-ninėje arba Pembruke?

– Žinoma, – atsakiau šiek tiek suglumusi. – Amjene buvo keletas Sifortų ir Kameronų, o truputį vėliau, po Kano, prižiūrėjau nemažai Gordonų. Daugelis jų šaunūs vaikinai. Apskritai labai kantrūs, bet siaubingai bijodavo injekcijų. – Prisiminusi vieną, šyptelėjau. – Buvo toks ganėtinai irzlus seniokas, dūdmaišininkas, trečios kartos Sifortas, kuris nepakentė badymo,

ypač į sėdmenis. Daugybę valandų jis baisiai kentėdavo, neprisileisdamas ničnieko su adata, o paskui mėgindavo mus įkalbėti, kad durtume į veną, nors iš tikrųjų vaistus reikėdavo leisti į raumenį. – Nusijuokiau prisiminusi kapralą Čisholmą. – Jis man pasakė: „Jei jau turiu atsigulti kniūbsčias ir atkišti nuogą sėdynę, noriu, kad mergaitė gulėtų *po* manim, o ne mosuotų skrybėlaitės smeigtuku už manęs!“

Frenkas vyptelėjo, bet jam buvo mažumėlę nesmagu – klausydamasis nelabai švelnių mano pasakojimų apie karą jis dažnai taip jausdavosi.

– Nesijaudink, – nuraminau, pamačiusi jo žvilgsnį. – Geriant arbatą dėstytojų kambaryje to nepasakosiu.

Frenko šypsena pragiedrėjo, o kai atsisėdau prie tualetinio stalelio, jis priėjo ir atsistojo man už nugaros. Tada prispaudė lūpas prie viršugalvio.

– Nėra ko nerimauti, – tarė. – Dėstytojų kambarys tave pamils, kad ir kokias istorijas pasakotum. Mmm. Tavo plaukai nuostabiai kvėpia.

– Ar tau patinka?

Jo rankos nuslydo mano pečiais, suėmė krūtis po plonais naktiniais marškiniiais. Veidrodyje virš savęs mačiau jo galvą, o jo smakras rėmėsi man į viršugalvį.

– Man tu viskuo patinki, – kimiai atsakė jis. – Žvakių šviesoje atrodo puikiai. Tavo akys spindi kaip cheresas krištolo taurėje, oda švyti it dramblio kaulas. Tu esi žvakių šviesos kerėtoja. Matyt, turėčiau visam laikui išsukti lemputes.

– Tada būtų sunku skaityti lovoje, – atšoviau, o mano širdis plakė vis smarkiau.

– Lovoje galima prasimanyti ir geresnių dalykų, – sumurmėjo jis.

– Ak šit kaip? – Atsistojau ir rankomis apsvijau jo kaklą. – Na ir kokių?

Vėliau, kai gulėjom susiglaudę kambaryje užšautomis langinėmis, pakėliau galvą nuo jo peties ir tariau:

– Kodėl manęs to paklausei? Na, ar turėjau reikalų su škotais. Juk žinai, kad turėjau, tose ligoninėse pasitaikydavo visokių žmonių.

Frenkas sukrotėjo ir švelniai perbraukė man per nugarą.

– Mmm. Ak, tiesą sakant, tik šiaip sau. Išvydus tą vyruką lauke, man toptelėjo, kad gal jis... – Frenkas nutilo ir stipriau mane apkabino, – supranti, gal jį slaugei, ir jis... gal išgirdo, kad tu čia apsistojusi, ir atėjo pasimatyti... na, kažkas panašaus.

– Jei taip, – blaiviai pasakiau, – kodėl jis neužėjo ir nepasiteiravo manęs?

– Na, – tarė Frenkas labai nerūpestingu balsu, – gal nenorėjo susidurti su manimi.

Pasirėmusi alkūne žiūrėjau į jį. Degė žvakė, todėl mačiau gana gerai. Pasukęs galvą, abejingai spoksojo į Gražuolio princo Čarlio chromolitografiją, kuri, ponios Beird manymu, puošė mūsų sieną.

Suėmiau už smakro ir atgrėžiau jo galvą. Apsimetęs, kad nustebo, Frenkas išplėtė akis.

– Ar nori pasakyti, – ėmiau kamantinėti, – kad tas vyras, kurį matei lauke, buvo... buvo... – užsikirtau ieškodama tinkamo žodžio.

– Tau neabejingas? – paslaugiai įsiterpė jis.

– Jo jausmai man buvo romantiški?

– Ne, ne, tikrai ne, – netvirtai paprieštaravo Frenkas.

Atplėšęs mano rankas sau nuo veido, mėgino pabučiuoti, bet šikart aš nusukau galvą. Jis atsisėdo, norėdamas pasiguldyti mane šalia.

– Tai tik... – prabilo jis. – Žinai, Klere, praėjo šešeri metai. O mudu matėmės vos tris kartus, ir trečiąkart – tik vieną dieną. Nebūtų neiprasta, jei... turiu galvoje, visi supranta, kad kritiškais atvejais gydytojai ir medicinos seserys patiria didžiulę įtampą, ir... na, aš... tai tik... na, aš suprasčiau, jeigu kas, hm, jeigu tai būtų įvykę spontaniškai...

Nutraukiau vapėjimą, ištrūkdama iš jo glėbio ir šokdama iš lovos.

– Manai, buvau tau neištikima? Ar taip? Nes jeigu taip, galėtum tučtuojau nešdintis iš šio kambario. Ir apskritai iš šito namo! Kaip drįsti taip galvoti?

Kunkuliavau pykčiu, o Frenkas atsisėdęs ištiesė ranką mane ramindamas.

– Neliesk manęs! – atžariai sušukau. – Tik pasakyk, ar, išvydęs keistą vyrą, spoksantį į mano langą, iš *tikrujų* pamanei, kad buvau užmezgusi aistringą meilės ryšį su vienu iš savo ligonių?

Frenkas išsiropštė iš lovos ir apkabino mane. Stovėjau pastirusi lyg kokia Loto* žmona, bet jis buvo atkaklus, glostė man plaukus ir trynė pečius, kaip mėgdavau.

– Ne, visiškai taip nemanau, – tvirtai pasakė jis. Prisitraukė mane arčiau ir aš atsipalaidavau, bet ne tiek, kad būčiau galėjusi jį apkabinti. Ilgai tylėjęs, jis sumurmėjo man į plaukus: – Žinau, kad niekada taip nepasielgtum. Tik norėjau pasakyti, kad net jeigu ir būtum... Klere, man būtų nesvarbu. Labai tave myliu. Kad ir ką būtum iškrėtusi, nesiliaučiau tavęs mylėjęs. – Jis suėmė rankomis mano veidą, buvo tik keturiais coliais aukštesnis už mane, todėl be vargo galėjo žvelgti tiesiai man į akis, ir švelniai tarė: – Ar man atleidi?

* Lotas – Abraomo sūnėnas. Susipykęs su Abraomu, apsigyveno Sodomoje. Kai Sodoma buvo griauinama už nuodėmes, jis vos spėjo pabėgti. Jo žmona, atsigrėžusi pasižiūrėti į žūstantį miestą, virto druskos stulpu.

Jam iš burnos vos dvelkė škotišku viskiu, jatau ant veido jo šilumą, o jo lūpos, putlios ir gundančios, buvo trikdančiai arti.

Už lango dar sykį plykstelėjo žaibas ir ūmai kilo audra. Stogo čerpes ėmė talžyti smarkus lietus.

Iš lėto rankomis apšivijau Frenko liemenį.

– „Malonė prievartos nepripažįsta... – pacitavau. – Ji kaip lietus, nukritęs iš dangaus...“*

Frenkas nusijuokė ir pažvelgė į viršų; plintančios dėmės ant lubų nežadėjo nieko gero – sausi visos nakties neišmiegosime.

– Jeigu tokia ta tavo malonė, – tarė Frenkas, – visai nenorėčiau patirti tavo keršto.

Tarsi atsakydamas į jo žodžius it kokia šaudanti mortyra sududeno griaustinis, ir mudu aprimę nusijuokėme.

Tik paskui, klausydamosi lygaus, gilaus jo kvėpavimo, susimąščiau. Kaip jau sakiau, mano atžvilgiu nebuvo visiškai jokių įkalčių, kad būčiau sulaužiusi ištikimybę. *Mano* atžvilgiu. Bet, anot jo, šešeri metai – ilgas laikas.

* Šekspyras, „Venecijos pirklys“, vertė V. Bložė.

2

Stovintys akmenys

PONAS KRUKAS pasirodė kitą rytą lygiai septintą valandą, kaip ir buvo sutarta.

– Taigi vėdrynuose braidysime po rasą, mieloji? – tarė mirksėdamas su seniokišku galantiškumu.

Jis atburzgė motociklu, maždaug savo bendraamžiu, kuriuo ketino nuvežti mudu į kaimą. Augalų slėgtuvai buvo tvarkingai priišti abipus šio milžiniško mechanizmo ir atrodė tarsi vilkiko buferiai. Tai buvo neskubrus mudviejų pasivaikščiojimas po tykias kaimo apylinkes, kurios, palyginti su griausmingu pono Kruko motociklo riaumojimu, ūmai sudrumstusiu tylą, atrodė dar tylesnės. Senukas iš tikrųjų gerai nusimanė apie čionykščius augalus. Ne tik žinojo, kur jų rasti, bet ir kaip juos vartoti gydantis, ir kaip paruošti. Pasigailėjau nepasiėmusi sąsiuvinio, į kurį būčiau viską susirašiusi, užtat atidžiai klausiausi seno gergždžiančio jo balso ir labai stengiausi kuo daugiau įsiminti, dėdama mūsų pavyzdžius į sunkius augalų slėgtuvus.

Suvalgyti priešpiečių mudu sustojome netoli keistos kalvos plokščia viršūne. Kalva buvo žalia, kaip ir kaimynės, su akmeningomis iškyšomis ir stačiomis uolomis, bet ir skyrėsi nuo jų: palei vieną šoną į viršų vedė gerai ištryptas takas, staiga dingstantis už granito atodangos.

– Kas tai? – paklausiau, mostelėdama sumuštiniu su kumpiu. – Regis, ten nelabai patogi vieta iškyloms.

– A. – Ponas Krukas sužiuro į kalvą. – Tai Kraig na Dunas, mieloji. Ketinau parodyti, kai užkąsime.

– Šit kaip? Ar ta vieta kuo nors ypatinga?

– O taip, – atsakė jis, bet smulkiau neaiškino, tik pasakė, kad pati pamatysiu.

Šiek tiek būgštavau, ar jis užkops tuo stačiu taku, tačiau netrukus baimė išgaravo, nes, lipdama jam iš paskos, pati ėmiau dūsuoti ir pūkšti. Galų gale ponas Krukas padavė įdiržusią ranką ir užtempė mane per kalvos kraštą.

– Štai.

Jis savininkiškai mostelėjo.

– Na, juk tai neolito statinys! – sužavėta tariau. – Miniatiūrinis statinys.

Solsberio lygumoje buvau lankiusis dar prieš karą, bet mudu su Frenku matėme Stounhendžą netrukus po vestuvių. Kaip ir kiti turistai, apimti

pagarbios baimės, vaikštinėjome tarp stūksančių milžiniškų trilitų ir aikčiojome prie Aukuro akmens (čia druidų žyniai atlikdavę savo baisesias apeigas, aukodami žmones, pompastiškai pasakojo „Cockney“ turo vadovas, lydintis autobusu keliaujančius italų turistus, kurie visi pareigingai fotografavo gana paprastus akmenų luitus).

Skatinami tos pačios tikslumo aistros, dėl kurios Frenkas kaklaraiščius ant pakabo kabindavo taip, kad abu galai būtų lygūs,ėjome apskritimo perimetru, žingsniais matuodami atstumą tarp Z ir Y duobių ir skaičiuodami smiltainio rato, didžiausio išorinio milžiniškų blokų žiedo, sąramas.

Po trijų valandų žinojome, kiek yra tų Y ir Z duobių (penkiasdešimt devynios, jei jums įdomu; man ne), bet šio statinio paskirtis mums vis tiek buvo neaiški, kaip ir daugeliui mėgėjų ir profesionalų archeologų, paskutinius penkis šimtus metų šmaiziojančių po šią vietą.

Žinoma, nuomonių buvo visokių. Gyvenimas tarp akademikų mane išmokė, kad, kalbant apie profesionalų pažangą, aiškiai išsakyta nuomonė dažniausiai kur kas geriau negu neaiškiai suminėti faktai.

Šventykla. Laidojimo vieta. Astronomijos observatorija. Aukų žudymo vieta (taip nevykusiai vadinama dėl Žudynių akmens, slūgsančio ant šono, pusiau nugrimzdusio į duobę). Prekyvietė po atviru dangumi. Pastaroji prielaida man patiko: įsivaizdavau, kaip neolito namų šeiminkės vaikštinėja tarp sąramų, pasikabinusios ant rankos krepšius, ir kritiškai nužiūrinėja naujausias raudonojo molio taures, skeptiškai klausosi akmens amžiaus kepėjų, prekiautojų kastuvais iš elnio kaulo ir gintaro karoliais tauškalų.

Man atrodė, kad tos prielaidos neatitiko vienintelis dalykas: po Aukuro akmenimi buvo rasta palaiškų, o Z duobėse – kremuotų lavonų liekanų. Nebent tai buvo nelemti pirklų, apkaltintų apsvėrus pirkėjus, palaikai, bet laidoti žmones prekybos vietoje lyg ir būtų nehigieniška.

Tačiau miniatiūriniame akmenų statinyje ant šios kalvos nebuvo matyti jokių laidojimo ženklų. Sakydama „miniatiūriniame“, turiu galvoje tik tai, kad stovinčių akmenų ratas buvo mažesnis už Stounhendžą; tačiau visi akmenys vis tiek buvo dukart aukštesni už mane ir masyvūs.

Kitas gidas Stounhendže pasakojo, kad tokių akmenų ratų yra visoje Britanijoje ir Europoje, vieni išlikę geriau, kiti kiek kitaip pasukti ar kitokios formos, bet kam jie buvo naudojami ir iš kur atsirado, niekas nežino.

Ponas Krukas meiliai šypsojosi man klaidžiojant tarp akmenų ir retkarčiais stabčiojant švelniai kurio nors paliesti, tarsi mano prisilietimas galėtų padaryti įspūdį tiems didžiuliams rieduliams.

Kai kurie akmenys buvo raini, ruožuoti blankiomis spalvomis. Kiti buvo išmarginti žėručio žvyneliais, kurie, pagavę ryto saulę, džiugiai spindėjo. Jie labai skyrėsi nuo natūralaus akmens luitų, išsimėčiusių aplinkui.

Kad ir kas pastatė akmenų ratus, kad ir kokia buvo jų paskirtis, tiems žmonėms buvo labai svarbu keistus akmenų blokus suskaldyti, suteikti jiems formą ir atgabenti, kad statinys iškiltų kaip jų liudijimas. Bet kaip ta forma išgauta? Ir kaip jie atvežti, iš kokios neįsivaizduojamos tolybės?

– Mano vyras bus sužavėtas, – pasakiau ponui Krukui, padėkojusi, kad parodė šią vietą ir augalus. – Vėliau čia atkeliausime abu, kad ir jis pamatytų.

Tako viršuje susiraukšlėjęs senukas galantiškai pasiūlė man parankę. Vos žvilgtelėjau žemyn ir mielai įsikibau nusprendusi, kad nors jo, garbaus amžiaus žmogaus, sveikata turėtų sparčiai prastėti, jis vis dėlto laikosi ant kojų tvirčiau nei aš.

Tą popietę žingsniavau keliu į kaimą pasiimti Frenko iš vikariato. Eidama pro išsimėčiusius namelius, patenkinta kvėpavau šilinių viršių, šalavijų ir palėpščių kvapų mišiniu, kuriam pikantiškumo šen ten pridėdavo kamino dūmai ir specifinis kepanos silkės kvapas. Kaimas buvo jaukiai įsitaisęs vienos iš stačių uolų, staigiai šaunančių iš viržynų, papėdėje. Dailūs namukai šliejosi prie kelio. Jie bylojo apie pokario gerovę, kuri pasklido kaip ir naujas dažų sluoksnis. Net suklypę vikaro namo, kuriam turėjo būti mažiausiai šimtas metų, langų rėmai iš tolo švietė ryškiai geltonu apvadu.

Duris atidarė vikaro ūkvedė, aukšta, gyslota moteris, kurios kaklą juosė trys dirbtinių perlų vėrinio eilės. Išgirdusi, kas aš, mielai įsileido ir palydėjo ilgu, siauru, tamsiu koridoriumi, nukabinėtu sepijos graviūromis žmonių, kurie gal buvo garsios savo meto asmenybės arba vikarui brangūs giminaičiai, bet galėjo būti ir karališkosios šeimos nariai, nes prieblandoje sunkiai įžiūrėjau jų bruožus.

Vikaro darbo kambarys, priešingai, buvo akinamai šviesus, nes pro milžiniškus langus, užimančius visą sieną kone nuo grindų iki lubų, liejosi šviesa. Kam jie tokie dideli, supratau išvydusi molbertą prie židinio. Ant jo buvo nebaigtas aliejiniiais dažais tapytas paveikslas, vaizduojantis stačias juodas uolas vakarinio dangaus fone. Tie langai, matyt, iškirsti daug vėliau, kai jau buvo pastatytas namas.

Frenkas ir žemas storulis su balta dvasininko apykakle buvo draugiškai įnikę į gausybę apdriksusių popierių, paskleistų ant stalo prie tolimosios sienos. Frenkas sveikindamasis tik žvilgtelėjo, bet vikaras liovėsi kažką aiškinęs ir mandagiai atskubėjo paspausti man rankos, o apskritas jo veidas džiugiai švytėjo.

– Ponia Randal! – sušuko, nuoširdžiai kratydamas man ranką. – Kaip malonu vėl jus matyti. Atėjote pačiu laiku, nes tuojau išgirsite naujieną!

– Naujieną?

Pašnairavusi į nučiupinėtus dokumentus ant stalo ir jų šriftą, apskaičiavau tos naujienos datą: tikriausiai maždaug 1750 metai. Deja, ne pati šviežiausia naujiena.

– Taip. Mes sekėme jūsų vyro protėvio, Džeko Rando, pėdsakais pagal to laikotarpio kariuomenės depešas. – Vikaras prisikišo arčiau, kalbėdamas paslaptinai lyg koks gangsteris amerikiečių filme. – „Pasiskolinau“ depešų originalus iš čionykštės istorikų draugijos bylų. Juk būsite atsargi ir niekam neprasitarsite?

Pralinksmėjusi patikinau jį neatskleisianti šios baisios paslapties ir pasidairiau patogios kėdės, ant kurios sėdėdama galėsiu klausytis apie paskutinius netikėtus aštuoniolikto amžiaus atradimus. Tam atrodė tinkamas krėslas su aukštu atlošu prie pat lango, bet kai ištiesiau ranką, norėdama jį atsukti į stalą, paaiškėjo, kad ta vieta jau užimta. Krėslo gilumoje susirietęs kietai miegojo mažas berniukas su kupeta žvilgančių juodų plaukų.

– Rodžeri!

Vikaras, atėjęs man padėti, nustebo kaip ir aš. Vaikas krūptelėjęs atsibudo ir pašoko plačiai išplėstomis samanų spalvos akimis.

– Ką čia veiki, mažasis šelmi? – meiliai pabarė vaiką vikaras. – Ak, vėl užmigai skaitydamas komiksus? – Jis surinko ryškiai spalvotus lapus ir padavė berniukui. – Dabar bėk, Rodžeri. Turiu aptarti reikalus su Randalais. Palauk, pamiršau tave supažindinti. Ponia Randal, tai mano sūnus Rodžeris.

Truputį suglumau. Pastorius Veikfildas man atrodė užkietėjęs viengungis. Vis dėlto paėmiau mandagiai ištiestą rankytę ir nuoširdžiai paspaudžiau, o tada atsispyriau pagundai į sijoną nusibraukti kažką lipnaus, kas prikibo nuo berniuko rankos.

Pastorius Veikfildas meiliau žvilgsniu nulydėjo vaiką, skubiai žingsniuojantį į virtuvę.

– Tai mano dukterėčios sūnus, – prisipažino jis. – Jo tėvas buvo nušautas prie Lamanšo, o motina žuvo per bombardavimą, todėl jį ir priglobiau.

– Kaip gražiai jūsų pasielgta, – sumurmėjau prisimindama dėdę Lemą. Jis taip pat žuvo per lėktuvų antskrydį, buvo užmuštas bombarduojant Britų muziejaus auditoriją, kurioje skaitė paskaitą. Maniau, dėdė būtų nepaprastai apsidžiaugęs, kad šalia esančio Persijos senienu sparno sviedinys nekliudė.

– Visai ne, visai ne. – Vikaras sumišęs numojo ranka. – Malonu, kai namie gyvena jaunesnė būtybė. Dabar sėskitės.

Frenkas ėmė pasakoti man net nespėjus pasidėti rankinės.

– Tai neįtikėtina sėkmė, Klere, – entuziastingai kalbėjo jis, rausdamasis krūvoje popierių užlankstytais kampais. – Vikaras rado daugybę karinių depešų, kur užsimenama apie Džonataną Randalą.

– Na, kapitoną Randalą išgarsino jo paties darbai, – įsiterpė vikaras, imdamas iš Frenko kai kuriuos dokumentus. – Fort Viljame jis vadovavo įgulai maždaug ketverius metus, bet, regis, ilgokai karaliaus vardu puldinėjo škotų kaimus palei Anglijos ir Škotijos sieną. Yra gausybė ataskaitų, – jis atsargiai atskyrė šūsnį dokumentų ir padėjo ant stalo, – apie skundus, kuriuos prieš kapitoną pateikė daug šeimų ir dvarininkų. Juose reiškiamos pretenzijos dėl visko – nuo tarnaičių, kurios buvo prievartaujamos įgulos kareivių, iki arklių vagysčių, o ką jau kalbėti apie visokius nenustatytus įžeidimų atvejus.

Man pasidarė smagu.

– Taigi savo genealogijos medyje turi garsų arkliavagi? – pasišaipiau iš Frenko.

Šis nesutrikęs trūktelėjo pečiais.

– Jis buvo tas, kas buvo, ir aš nieko negaliu padaryti. Tik noriu išsiaiškinti. Nieko keista, kad būta nepasitenkinimo, ypač tuo metu; Aukštumose anglai buvo apskritai nemėgstami, o kariuomenė itin nepopuliari. Keista, kad iš tų skundų, net ir iš rimtų, nieko neišėjo.

Vikaras, negalėdamas ilgai tylėti, įsiterpė:

– Tiesa. Nepasakysi, kad tada karininkai laikėsi panašių į šiuolaikines elgesio normų, dėl smulkmenų per daug nesivaržė. Bet keista, kad tie skundai, atrodo, nei tirti, nei atmesti; apie juos, regis, būdavo visai nebeužsimeinama. Žinote, ką manau, Randalai? Jūsų protėvis turbūt turėjo globėją, kuris jį apgindavo nuo viršininkų papeikimų.

Frenkas pasikasė galvą, skersakiuodamas į depešas.

– Gal jūs ir teisus. Bet tas žmogus turėjo būti gana įtakingas. Galbūt aukštas kariuomenės pareigūnas ar diduomenės narys.

– Taip, arba, galimas daiktas...

Vikaro svarstymus nutraukė įėjusi ūkvedė ponia Greiham.

– Džentelmenai, siūlau jums truputį atsigaivinti, – tarė ji, ryžtingai dėdama padėklą su arbata vidury stalo, o vikaras pačiu laiku puolė gelbėti savo brangiųjų depešų. Moteris gudriai mane nužvelgė, metė akį į trūkčiojančias mano galūnes ir blausų žvilgsnį. – Atnešiau tik du puodelius, nes pamaniau, kad gal ponia Randal norės išgerti arbatos su manimi virtuvėje. Aš šiek tiek...

Nebelaukdama, kol ji baigs šneką, skubiai atsistojau. Kai mudvi išėjome pro dvivėres duris į pastoriaus namo virtuvę, už nugaros pasipylė teorijos ir spėlionės.

Arbata buvo žalia, karšta ir kvapi, skystyje sūkuriavo lapelių draiskanos.

– Mmm, – tariau, statydama puodelį. – Jau seniai nebuvau ragavusi ulongo.

Ponia Greiham linktelėjo švytėdama, kad aš taip mėgaujuosi arbata. Ji aiškiai pasistengė, nes po trapiais puodeliais buvo patiestos rankomis nertos servetėlės, o prie sklindžių patiekta šviežios grietinės.

– Na, per karą nesisekė jos gauti. Tačiau iš jos burti geriausia. Su ta „Earl Grey“ labai vargdavau. Jos lapeliai taip greitai suyra, kad neįmanoma nieko pasakyti.

– Jūs buriate iš arbatos lapelių? – nudžiugau.

Ponia Greiham buvo kaip jokia kita moteris nepanaši į mums įprastą čigonę būrėją – su trumpa plieno spalvos ilgalaikė šukuosena ir trijų eilių perlų vėriniumi. Arbatos gurkšnis nutekėjo ilgu, gyslotu jos kaklu ir dingo po blizgančiais karoliais.

– Na, žinoma, brangioji. Mane išmokė senelė, o ją – jos senelė. Išgerkite savo puodelį, ir aš pažiūrėsiu, kas jame glūdi.

Ji ilgai tylėjo, kartais pakreipdama puodelį, kad pagautų šviesos, arba sukiodama jį tarp liesų delnų įvairiais kampais. Tada atsargiai padėjo puodelį, tarsi bijodama, kad jis sprogs tiesiai jai į veidą. Grioveliai abipus jos burnos buvo pagilėję, o antakiai suraukti, todėl atrodė, lyg Ponia Greiham būtų sumišusi.

– Ką gi, – galop tarė. – Tai vienas keistesnių dalykų, kuriuos teko regėti.

– Ak, – man vis dar buvo linksma, bet jau darėsi ir smalsu. – Susipažinsiu su aukštu tamsiu nepažįstamuoju, o gal keliausiu jūra?

– Galbūt. – Ponia Greiham išgirdo ironišką mano toną ir šyptelėjusi ji pamėgdžijo. – O gal ir ne. Štai kur slypi keistumas jūsų puodelyje, brangioji. Viskas prieštarauja vienas kitam. Išsilenkęs lapelis rodo kelionę, bet su juo besikryžiuojantis suplyšęs lapelis reiškia, kad ta kelionė bus atidėta. Ir tikrai yra nepažįstamųjų, net keletas. O tarp jų – jūsų vyras, jeigu teisingai perskaitau iš lapelių.

Mano linksmumas išblėso. Po šešerių išsiskyrimo metų ir šešių mėnesių drauge mano vyras vis dar lyg ir nepažįstamasis. Nors man buvo nesuprantama, kaip tą sužinojo arbatos lapelis.

Ponios Greiham antakiai vis dar buvo suraukti.

– Vaikeli, leiskite pažvelgti į jūsų delną, – tarė ji.

Jos ranka buvo kaulėta, bet stebėtinai šilta. Nuo švarios pražilusios galvos, palinkusios virš mano delno, dvelkė levandų vandeniu. Moteris ilgokai spoksojo į mano delną, retsykais pirštu perbraukdama per vieną iš linijų, tarsi per kokį žemėlapi, kurio visi keliai baigiasi smėlingose sąnašose ar apeleistose dykynėse.

– Na ir kaip? – paklausiau kaip įmanydama lengvabūdiškiau. – Gal mano likimas pernelyg baisus, kad būtų galima jį atskleisti?

Ponia Greiham pakėlė šelmiškas akis ir mąsliai pažvelgė man į veidą, bet rankos nepaleido. Ji papurtė galvą ir sučiaupė lūpas.

– Ak, ne, brangioji. Jūsų delne matyti ne likimas. Tik jo sėkla. – Susimąščiusi ji pakreipė paukštišką galvą. – Suprantat, jūsų delno linijos keičiasi. Kitu jūsų gyvenimo laikotarpiu gali būti visai kitokios nei dabar.

– Šito nežinojau. Maniau, su jomis gimstama, ir tiek. – Tramdžiau norą ištraukti ranką. – Tada kokias prasmės skaityti iš delno?

Nenorėjau būti nemandagi, bet ši kruopšti apžiūra man kėlė šokią toki nerimą, ypač po arbatos lapelių tyrimo. Ponia Greiham netikėtai nusišypsojo ir užlenkė mano pirštus.

– Na, jūsų delno linijos rodo, kas esate, brangioji. Todėl jos ir keičiasi arba turėtų keistis. Kai kurių žmonių linijos nekinta; tai nelaimėliai, kurie niekada nesikeičia, bet tokių nedaug. – Ji spustelėjo mano sugniaužtą kumštį ir paplekšnojo per jį. – Kažin ar jūs – viena tokių. Jūsų delne matyti, kad jau gerokai pasikeitėte, nors ir tokia jauna. Žinoma, greičiausiai bus kalta karas, – tarė ji lyg ir sau.

Man vėl pasidarė smalsu ir aš noriai ištiesiau ranką.

– Taigi kokias esu pagal delną?

Ponia Greiham susiraukė, bet rankos nepaėmė.

– Negaliu pasakyti. Keista, nes daugelis delnų panašūs. Nesakau, kad jei matai vieną, regį visus, tačiau dažnai taip ir būna. Žinote, delnus raizo raštai.

Staiga ji nusišypsojo, jos šypsena buvo netikėtai žavi, atidengianti baltutėlius ir, aišku, dirbtinius dantis.

– Štai šitaip ir dirba būrėjos. Tą darau kasmet per bažnytinę šventę... arba darydavau prieš karą; gal dabar vėl imsiuos. Į palapinę įžengia mergaitė, o joje štai sėdžiu aš, apsisukusi turbanu su povo plunksna, pasiskolinta iš pono Donaldsono, ir įsispūsi į puošnų rytietišką chalatą – vikaro chalatą, kuriame pavaizduoti povai ir kuris geltonas kaip saulė. Nužvelgiu ją ir apsimetu žiūrinti į jos delną. Matau, kad jos palaidinė pūpso, nuo jos dvelkia pigiais kvėpalais, o auskarai siekia pečius. Man nė nereikia krikščioninio rutulio, kad pasakyčiau, jog ji susilauks vaikelio dar prieš kitų metų bažnytinę šventę. – Ponia Greiham nutilo, pilkos jos akys šelmiškai blizgėjo. – Bet jeigu ranka, kurią laikai, yra be žiedo, taktiška išpranašauti, kad ji netrukus ištekės.

Aš nusijuokiau, ji taip pat.

– Tai jūs visai nežiūrite į rankas? – paklausiau. – Tik patikrinkite, ar yra žiedas?

Ji nustebo.

– Žinoma, kad žiūriu. Tik iš anksto žinau, ką išvysiu. Dažniausiai. – Ji linktelėjo į mano atverstą delną. – Tačiau to dar nesu regėjusi. Didžiulis nykštys, – ji palinko į priekį ir švelniai jį palietė, – menkai pasikeis. Tai reiškia,

kad esate ryžtinga, stiprios valios, jums sunku pasipriešinti. – Ji sumirksėjo. – Manau, jūsų vyras galėtų tai pasakyti. Panašiai kaip ir apie šitą.

Ji parodė į mėsingą kauburėlį prie nykščio pagrindo.

– Kas tai?

– Veneros kalva. – Ji reikšmingai sučiaupė siauras lūpas, nors jų kampučiai vis tiek buvo pakilę. – Vyro delne ji rodo, kad jis mėgsta moteris. O moterims yra šiek tiek kitaip. Norėdama būti mandagi, truputį jums papranašausiu: jūsų vyras, regis, nenuklys toli nuo jūsų lovos.

Ji staiga tyliai ir nepadoriai sukriženo, o aš švelniai nuraudau.

Pagyvenusi ūkvedė vėl įsistebeilijo į mano delną, šen ten baksnodama smailiu smiliumi ėmė aiškinti:

– Štai čia labai ryški gyvenimo linija; jūs puikios sveikatos, atrodo, kad taip bus ir toliau. Gyvenimo linija su trūkiu, vadinasi, jūsų gyvenimas smarkiai pasikeitė... na, šitai pasakytina apie mus visus, ar ne? Bet jūsų sutrūkinėjusi smulkiau, nei dažniausiai regiu, į atkarpėles. O dabar santuokos linija, – moteris vėl papurtė galvą, – ji pasidalijusi; tai nieko keista. Reiškia dvi santuokas...

Vos nešokau prieštarauti, bet tuojau susitvardžiau. Deja, mano jausmų proveržį ponja pastebėjo ir beregint pakėlė akis. Man toptelėjo, kad ji tikriausiai įžvalgi būrėja. Moteris raminamai papurtė žilą galvą.

– Ne, ne, mieloji. Tai visai nereikia, kad jūsų mylimam situoktiniui kas nors nutiks. Tik jeigu taip įvyks, – ji pabrėžė žodelį „jeigu“, švelniai sugniauždama mano ranką, – juk nesugniušite ir iki gyvenimo pabaigos jo negedėsite. Jūs toji, kuri gali vėl pamilti, praradusi pirmąją meilę.

Ji trumparegiškai pašnairavo į mano delną, trumpu, nelygiu nagu švelniai braukdama per giliai įsirėžusią santuokos liniją.

– Tačiau daugelis pasidalijusių linijų nutrūksta, o jūsų dvišaka. – Ji pažvelgė su išdykėliška šypsena. – Juk slapta neturite dviejų vyrų?

Juokdamasi papurčiau galvą.

– Ne. Kada būčiau radusi laiko? – Tada pasukau plaštaką, atkišdama šoną. – Girdėjau, kad mažos žymės delno šone rodo, kiek gims vaikų.

Vyliausi kalbanti nerūpestingu tonu. Deja, mano delno šonas buvo lygut lygutėlis.

Tai išgirdusi, ponja Greiham niekinamai pliaukštelėjo ranka.

– Fui! Kai susilauksi vieno ar dviejų, gal ir atsiras tos raukšlėlės. Bet greičiau jau jos išvagos veidą. Iš anksto negali visiškai nieko nuspėti.

– Nejaugi?

Kvaila, bet išgirdus tuos žodžius man atlėgo širdį.

Ketinau paklausti, ar gilios linijos, kertančios mano riešą, ką nors reiškia (galimą savizudybę?), bet tuo metu mudviejų pokalbį nutraukė

pastorius Veikfildas, įžengdamas į virtuvę su tuščiais arbatos puodeliais. Jis sudėjo juos į indų dėžovėklą ir ėmė triukšmingai, nerangiai raustis po spintelę, aiškiai tikėdamasis pagalbos.

Ponia Greiham pašoko, norėdama apginti savo virtuvės šventovę, ir mitriai pastūmusi pastorių pradėjo arbatos reikmenis krauti ant padėklo, skirto darbo kambariui. Veikfildas nutempė mane jai iš kelio.

– Ponia Randal, gal ateitumėte į kabinetą ir išgertumėte dar vieną puodelį arbatos su manimi ir savo vyru? Mudu padarėme labiausiai džiuginantį atradimą.

Nors išoriškai jis buvo ramus ir šaltakraujiškas, mačiau, kad nesitveria džiaugsmu dėl savo radinio it mažas berniukas, kišenėje paslėpęs rupūžę. Be abejonės, teks eiti perskaityti kapitono Džonatano Rando skalbyklos sąskaitos, batų taisymo kvito ar kokio nors panašios paskirties popiergalio.

Frenkas buvo taip įsigilinęs į sudriskusius dokumentus, kad vos pakėlė akis, kai įžengiau į kabinetą. Jis nenoriai perdavė popierius į trumpas drūtas vikaro rankas, apėjo aplinkui, atsistojo jam už nugaros ir ėmė atidžiai stebeilyti per petį, tarsi negalėtų išverti, jei tie popieriai nors akimirksni dingtų iš akių.

– Taip, – mandagiai tariau pirštais liesdama nučiurintus lapus. – Hmm, taip, labai įdomu.

Iš tiesų į voratinklį panaši rašysena buvo taip išblukusi ir tokia įmantri, kad vargu ar vertėjo kamuotis, stengiantis ją įskaityti. Vieno lapo, išsilaikiusio geriau už kitus, viršuje buvo kažkoks herbas.

– Sandringamo... kunigaikštis, ar ne? – paklausiau, spoksodama į herbą: išblukusį leopardą, gulintį pakelta galva, ir į spaudą po juo, įskaitomą labiau nei rašysena.

– Tiesa, – atsakė vikaras dar labiau švytėdamas. – Žinote, jau išnykęs titulas.

To nežinojau, bet supratingai linktelėjau, nes turėjau pažįstamų istorikų, kurie maniakiškai nusitveria atradimo. Retai prireikdavo daryti ką nors daugiau, tik tam tikrais intervalais linkčioti ir tarstelėti: „Ak, nejaugi“, arba sušukti: „Kaip įdomu!“

Po trumpų Frenko grumtynių su vikaru pastarajam teko garbė atskleisti man įdėvę atradimą. Visos šios draiskanos aiškiai peršančios mintį, kad Frenko protėvis, liūdnai pagarsėjęs Juodasis Džekas Randalas, buvo ne tik narsus anglų karininkas, bet ir patikimas slaptas Sandringamo kunigaikščio agentas.

– Beveik agentas provokatorius, juk taip galima pasakyti, daktare Randalai?

Vikaras kilniai gražino Frenkui kamuolį, o šis pastvėrė jį ir nubėgo.

– Taip. Be abejonės, kalba labai atsargi...

Frenkas švelniai vartė lapus nutrintu smiliumi.

– Ak, nejaugi? – pasakiau.

– Bet šie dokumentai byloja, kad Džonatanui Randalui buvo patikėta drumsti jakobitų nuotaikas, krašte kurstyti garsias škotų šeimas. Jo tikslas buvo demaskuoti visus baronetus ir klanų vadus, kurie slapta prijautė jakobitams. Betgi keista. Argi Sandringamas pats nebuvo įtarinėjamas esąs jakobitas?

Frenkas atsisuko į vikarą, iš susidomėjimo suraukęs kaktą. Glotni, praplikusi vikaro kakta buvo taip pat suraukta.

– Taip, manau, jūs teisus. Bet palaukit, pasitikrinkime Kamerono knygoje. – Vikaras staiga puolė prie knygų lentynos, kuri buvo prigrūsta tomų, irištų veršiuko oda. – Jis tikrai bus paminėjęs Sandringamą.

– Kaip įdomu, – sumurmėjau, ir mano dėmesys nukrypo į didžiulę kamštinę lentą, kuri dengė vieną darbo kambario sieną nuo lubų iki grindų.

Ant jos buvo prismaigstyta gausybė įvairių dalykų, daugiausia visokių popieriaus lapelių, sąskaitų už dujas, korespondencijos, vyskupijos pranešimų, paskirų lapų iš romanų, raštelių, rašytų vikaro ranka, bet buvo ir smulkių daikčiukų: raktų, butelių kamštelių ir net mažų automobilio detalių, pritvirtintų smeigtukais ir virvelėmis.

Tingiai apžiūrinėjau įvairenybes, puse ausies klausydamasi pokalbio už nugaros. (Sandringamo kunigaikštis tikriausiai *buvo* jakobitas, nusprendė jie.) Mano dėmesį patraukė genealogijos diagrama, kurios keturi kampai buvo ypač rūpestingai prismeigti prie lentos keturiais smeigtukais. Diagramos viršuje buvo užrašytos pavardės su septyniolikto amžiaus pradžios datomis. Tačiau mano akis užkliuvo už pavardės diagramos apačioje: „Roderis V. (Makenzis) Veikfildas“.

– Atsiprašau, – įsiterpiau į naujausią ginčą, ar leopardas kunigaikščio herbe letenose laiko suspaudęs leliją, ar kroką. – Tai jūsų sūnaus genealogijos diagrama?

– Ką? Ak, taip, taip, – skubiai atsakė išsiblaškęs vikaras, dar labiau nudžiugdamas. Tada atsargiai nusegė nuo sienos diagramą ir paklojo ant stalo prieš mane.

– Nenoriu, kad jis pamirštų savo šeimą, – paaiškino. – Tai gana sena giminė, siekianti šešioliktą amžių.

Trumpas jo smilius kone pagarbiai braukė per berniuko kilmės liniją.

– Daviau jam savo pavardę, nes taip atrodė tinkamiau, juk jis čia gyvena, bet nenorėjau, kad užmirštų, iš kur yra kilęs. – Jis nutaisė atsiprašiančią miną. – Deja, mano šeimos genealogijoje nėra kuo pasididžiuoti ir pasigirti. Vikarai, pastoriai, vienas kitas knygų pardavėjas dėl įvairumo, be to,

genealogiją galima atsekti tik maždaug iki 1762 metų. Suprantat, išliko mažokai dokumentų, – tarė jis ir atgailaudamas kryptelėjo galvą į savo snaužiančius protėvius.

Kai mes galų gale ištrūkome iš vikariato, buvo jau gana vėlu. Vikaras pažadėjo iš pat ryto nunešti laiškus į miestelį ir padaryti kopijas. Kone visą kelią iki ponios Beird viešbutuko Frenkas patenkintas vapaliojo apie šnipus ir jakobitus. Galop susizgribo, kad aš tyliu.

– Kas yra, mylimoji? – pasiteiravo ir susirūpinęs paėmė už rankos. – Prastai jautiesi? – paklausė ir nerimastingai, ir viltingai.

– Ne, jaučiuosi gerai. Tik galvojau... – Kiek padelsiau, nes tai mes jau buvome aptarę anksčiau. – Galvojau apie Rodžerį.

– Rodžerį?

Nekantriai atsidusau.

– Ak, Frenkai! Kartais būni toks... nenuovokus! Rodžerį, pastoriaus Veikfildo sūnų.

– Ak. Taip, žinoma, – neaiškiai numykė jis. – Žavus vaikas. O ką nori apie jį pasakyti?

– Na... tik kad yra daugybė našlaičių kaip jis.

Jis įsmeigė į mane griežtą žvilgsnį ir papurtė galvą.

– Ne, Klere. Tiesą sakant, nesipriešinciau, bet juk žinai, ką manau apie įvaikinimą. Tik... negalėčiau deramai mylėti vaiko, kuris nėra... na, mano kraujo. Be abejonės, tai kvaila ir savanaudiška, deja, taip yra. Gal ilgai nusiapsigalvosiu, bet dabar...

Mudu paėjome keletą žingsnių, tvyrant nemaloniai tylai. Ūmai jis sustojo, pasisuko ir griebė man už rankų.

– Klere, – kimiai tarė, – noriu *mudviejų* vaikelio. Tu man svarbiausia gyvenime. Labiausiai trokštu, kad būtum laiminga, bet ir noriu... noriu, kad būtum tik mano. Būgštauju, kad svetimas vaikas, su kuriuo mūsų nesieja joks giminystės ryšys, būtų lyg išibrovėlis, ir tai mane erzintų. Bet jei galėčiau tau padovanoti vaikelį, matyti, kaip jis auga tavyje, kaip gimsta... Tada tikriausiai manyčiau, kad jis tarsi... tavo tęsinys. Ir mano. Kad jis – tikras šeimos narys.

Jo akys buvo išplėstos, maldaujancios.

– Nurimk. Aš suprantu.

Norėjau, kad tas pokalbis tučtuojau baigtųsi. Pasisukau, ketindama eiti, bet Frenkas ištiesė rankas ir apkabino mane.

– Klere. Myliu tave.

Frenko balsas buvo nepaprastai švelnus, ir aš priglaudžiau galvą prie jo švarko, jusdama šilumą ir rankų, apglėbusių mane, jėgą.

– Ir aš tave myliu.

Valandėlę stovėjome apsikabinę, vos siūbuodami vėjyje, kuris švilpavo keliu. Staiga Frenkas truputį atsitraukė šypsodamas.

– Be to, – tyliai pasakė jis, glostydamas ir braukdamas man nuo veido vėjo sutaršytus plaukus, – juk mes dar neatsisakėme tos minties?

– Ne, – šyptelėjau.

Jis paėmė mano ranką, jaukiai pasikišo po parankę ir mudu pasukom į viešbutuką.

– Pamėginsime dar sykį?

– Taip. Kodėl gi ne.

Susikibę už rankų, nudrožėme Geresaido gatve. Ant jos kampo išvydome stūksantį Barag Morą, piktų akmenį. Jis man priminė senovinius statinius.

– Visai pamiršau! – sušukau. – Turiu tau parodyti kai ką įdomaus.

Frenkas pažvelgė į mane, prisitraukė arčiau ir suspaudė man ranką.

– Ir aš, – išsišiepė jis. – O savo įdomybę galėsi parodyti rytoj.

Bet kitą dieną mums reikėjo nuveikti ką kita. Buvau pamiršusi, kad tą dieną buvome suplanavę keliauti prie Neso ežero Didžiajame Glene.

Mūsų laukė ilgas kelias per Gleną, todėl išvažiavome anksti rytą, dar prieš saulėtekį. Šaltu apyaušriu nuskubėjus prie laukiančio automobilio, buvo jauku įsisupti į pledą ir jausti, kaip vėl sušyla rankos ir kojos. Tada ėmė lenkti ir saldžiausias snaudulys. Palaimingai užmigau ant Frenko peties, o paskutinis sąmoningai matytas reginys buvo vairuotojo galvos kontūrai su raudonu apvažu brėkstančio dangaus fone.

Atkeliavome jau po devintos. Gidas, su kuriuo buvo sutaręs Frenkas, laukė mūsų prie ežero su nedideliu luotu.

– Pamaniau, kad jums patiks, ponai, jei nuplauksime palei ežero pakrantę iki Urkvuharto pilies. Tenai užkąsime ir leisimės pėsčiomis.

Gidas, paniuręs neaukštas žmogelis su išblukusiais medvilniniais marškiniais ir saržos kelnėmis, tvarkingai pakišo iškylos krepšį po valtės suolu ir padavė man nuospaudomis nusėtą ranką, padėdamas įlipti į valtį.

Diena buvo graži, statūs krantai, apaugę žaluma, liejosi su raibuliuojančiu ežero paviršiumi. Nors gidas iš pažiūros buvo niūra, gerai pažinojo apylinkes, daug šnekėjo ir vis rodė į salas, pilis ir griuvėsius, juosiančius ilgą, siaurą ežerą.

– Štai ten Urkvuharto pilis. – Jis mostelėjo į lygią akmeninę sieną, vos įžvelgiamą pro medžius. – Arba tai, kas iš jos liko. Ją, prakeiktą Gleno raganų, viena po kitos užgriuvo visokios nelaimės.